

АНДЕРСЕН

ДИВИТЕ ЛЕБЕДИ

И ДРУГИ ПРИКАЗКИ

ИЛЮСТРАЦИИ ОТ МАРАЙА

НАШЕТО
ДЕТСТВО

ХРАБРИЯТ ОЛОВЕН ВОЙНИК

И

маше някога два̀сет и пет оловни войника, които бяха направени от една стара оловна лъжица. Те държеха пушките си на рамо, стояха с дигнати глави и бяха облечени в червени мундири, украсени със синьо — да, чудно хубави бяха тия войници! Първите думи, които те чува, когато отвориха капака на кутията им, бяха: „Ах, оловни войници!“ Тия думи извика едно малко момченце и запляска с ръце. То получи оловните войници за рождения си ден и веднага започна да ги нарежда по масата. Всички войници бяха съвсем еднакви, само един от тях не приличаше на другите: той имаше само един крак, защото беше излян последен и оловото не бе стигнало за него. Но той стоеше върху единия си крак също тъй здраво, както и останалите, и тъкмо поради тия причини изглеждаше най-интересен от всички.

На масата, където малкото момченце нареди войниците, имаше и много други играчки, ала най-хубава от всички беше един картонен палат. През малките прозорци можеше да се надникне вътре в залите. Пред самия палат се виждаха мънички дръвчета около едно парченце огледало, което представляваше езеро. По езерото плуваха и се оглеждаха восъчни лебеди. Това беше чудно хубаво, но най-хубаво от всичко беше едно момиченце, което стоеше посред разтворените врати на палата. То беше изрязано от хартия и бе облечено в копринена рокличка. През рамото му се спускаше тясна синя панделчица, а на гърдите му светеше блестяща звезда, голяма колкото цялото му лице. Момиченцето стоеше на един крак, с протегнати ръце — то беше балерина, — а другият му крак бе дигнат тъй високо, че нашият оловен войник съвсем не можеше да го види. Той си помисли, че хубавицата е също като него с един крак.

— Ето жена за мен! — каза си той. — Само че тя, както изглежда, е от благородно семейство, живее в палат, а аз имам само една кутия, в която сме натъпкани два̀сет и пет души — там няма никакво място за нея! Но все пак нека се опитам да се запозная.

И той се скри зад табакерата, която също стоеше на масата. Оттук войникът можеше да наблюдава отлично чудната балерина, която продължаваше да стои на един крак, без да губи равновесие.

Късно вечерта сложиха в кутията всички други оловни войници и всички хора в къщата легнаха да спят. Сега играчките започнаха сами да играят „на гости“, „на война“ и „на криеница“. Оловните войници заблъскаха капака на кутията, те също искаха да играят, но не можеха да излязат. Малкият Троши-Орешко се премятеше, калемът скачаше върху плочата. Дигна се такъв шум и олелия, че и канарчето се събуди и започна също да говори, само че в стихове. Не мръднаха от местата си само балерината и оловният войник: тя стоеше както по-рано, стъпила на пръсти, с протегнати ръце, той пък държеше бодро пушката си и не свалише очи от нея.

Удари дванайсет часа. Щрак! — и табакерата се отвори.

В нея имаше не тютюн, а едно малко черно дяволче. Каква изненада!

— Хей, войниче! — извика дяволчето. — Какво си ококорил очи?

Оловният войник се престоори, че не чува нищо.

— Чакай, аз ще ти дам да разбереш! — рече дяволчето.

На сутринта децата станаха и сложиха оловния войник на прозореца.

Изведнъж — дали от дяволчето или от вятъра — прозорецът се отвори и нашият войник полетя с главата надолу от третия етаж. След миг той стоеше върху уличната настилка, обър-

7

нат с крака нагоре; главата и пушката му се бяха забили между камъните.

Момченцето и прислужницата изтичаха веднага долу да го търсят, но въпреки всички усилия не можаха да го намерят. Те насмалко щяха да настъпят оловния войник и все пак не го забелязаха. Ако той им беше извикал: „Тук съм!“ — те, разбира се, щяха да го намерят веднага, но той сметна за неприлично да креши на улицата: нали носеше мундир!

Закапаха дъждовни капки. Капка след капка, докато най-после плисна пороен дъжд. Когато времето се проясни отново, дойдоха две улични хлапета.

— Я! — каза едното. — Оловен войник! Да го пуснем да плува!

И те направиха от вестник малка лодчица, сложиха в нея оловния войник и я пуснаха във водата. Хлапетата тичаха отстрани и пляскаха с ръце. Господи, какви вълни шумяха във водата! След такъв проливен дъжд потокът, разбира се, беше буен.

Лодчицата подскочаше и се въртеше на всички страни така, че оловният войник трепереше цял, но се държеше храбро: с пушка на рамо, с дигната глава, с изпъчени гърди.

Лодката заплава под някакви дълги мостове; стана тъй тъмно, като че оловният войник попадна отново в кутията си.

„Къде ли отивам? — помисли си той. — Да, за всичко

туй е виновно само дяволчето! Ах, защо не е сега с мен поне оная хубавица, пък ако ще, да стане и два пъти по-тъмно!"

В тоя миг отнякъде изскочи един голям плъх.

— Имаш ли паспорт? — попита той. — Дай си паспорта!

Но оловният войник мълчеше и стискаше здраво пушката си. Лодката се носеше, а плъхът тичаше след нея. У, как скърцаше той със зъби и как крещеше на тресчиците и сламчиците във водата:

— Дръжте го! Дръжте го! Той не е платил, не си е показал паспорта!

Но потокът носеше лодката все по-бързо и по-бързо и оловният войник вече виждаше светлина отпреде си, когато изведнъж се чу такъв страшен шум, който би смутил и най-големия храбрец. Пред-

ставете си — на края на моста водата се изливаше в един голям канал! За оловния войник това беше също тъй страшно, както за нас е страшно да се приближаваме с лодка към бездната на някой стръмен водопад.

Да се върне назад беше невъзможно. Лодката с оловния войник се плъзна надолу. Войникът не мигна дори с око. Лодката се завъртя... веднъж, два пъти, напълни се с вода. И започна да потъва. Оловният войник се скри до гуша във водата. И още по-дълбоко... водата покри главата му! В тоя миг той си спомни за хубавицата: да, той не ще я види вече. В ушите му звучеше бойната песен:

„Върви напред, войниче,
не бой се от смъртта!“

Хартията се разкъса, оловният войник падна на дъното и в същия миг една риба го глътна.

Каква тъмнина! Тук беше още по-лошо, отколкото под моста. Но оловният войник се държеше храбро и здраво стискаше пушката си.

Рибата се мятеше насам-натам, правеше страшни скокове и изведнъж замря като ударена от мълния. Блесна светлина и някой извика:

— Оловният войник!

Един рибар бе уловил рибата, беше я занесъл на пазара, сетне тя попадна в кухнята и прислужницата я разпра с един голям нож.

Прислужницата хвана оловния войник с два пръста и го занесе в стаята, където всички се насъбраха да видят чудния пътешественик. Но оловният войник не се възгордя от това. Сложиха го на масата и колкото и чудно да изглежда, той се намери в същата стая, видя същите деца, същите играчки и великолепния палат с хубавичката балерина! Тя стоеше както и по-рано на един крак, а другият беше издигнат високо във въздуха. Оловният войник се трогна и едва не зарони сълзи от олово, но се въздържа, защото туй беше неприлично. Той гледаше хубавицата, а тя — него, без да си кажат нито думица.

Изведнъж едно от децата хвана оловния войник и без всякаква причина го хвърли право в камината. Навярно и затуй беше виновно дяволчето!

Оловният войник се окъпа в светлина, стана му ужасно топло — от огъня ли или от любовта — и той сам не знаеше. Боята му се смъкна съвсем, той цял побеля — от пътуването или от скръб — кой знае? Той гледаше балерината, а тя — него; той чувствуваше, че се разтапя, но продължаваше да стои храбро с пушката на рамо. Изведнъж вратата на стаята се разтвори, вятърът грабна балерината и тя отлетя като силфида¹ право в камината при оловния войник, светна за миг и изчезна! А оловният войник се стопи и стана на топчица. На другия ден прислужницата намери в пепелта на камината едно малко оловно сърчице. От балерината пък бе останала само звездата, но и тя беше почерняла като въглен.

¹ Силфида — въздушен дух. Б. пр.

Цветята
на малката
Ида

едните ми цветя, съвсем увехнаха! — каза малката Ида. — Снощи бяха тъй хубави, а сега главичките им са клюмнали. Защо става тъй? — попита тя студента, който седеше на канапето. Тя обичаше много тоя студент — той ѝ разказваше чудни истории, изрязваше ѝ от хартия забавни картинки: сърца с малки момиченца, които танцуваха, цветя и великолепни палати с врати и прозорци, които можеха да се отварят. Да, много добър беше тоя студент.

— Защо днес цветята изглеждат тъй посърнали? — попита отново тя, като посочи увехналия букет.

— Знаеш ли защо? — каза студентът. — Тая нощ цветята са били на бал и затова сега главите им са клюмнали.

— Нима цветята могат да танцуват? — извика малката Ида.

— О, да! — отвърна студентът. — Веднага щом мръкне и ние заспим, те започват весела игра. Те имат почти всяка нощ бал.

— Ами децата могат ли да ходят на техните балове?

— Да — рече студентът, — мъничките маргаритки и момини сълзи участвуват също в игрите им.

— Къде танцуват най-хубавите цветя? — попита малката Ида.

— Ти нали си ходила извън града край големия палат, дето кралят живее през лятото и дето има една чудна градина с много цветя? Помниш ли лебедите, които плуваха към теб, когато им хвърляше хлебни трошици? Ето там стават истинските балове.

— Вчера ходих с мама в тая градина — каза Ида, — но там листата на дърветата бяха окапали и наоколо нямаше никакви цветя. Къде са те? През лятото имаше толкова много цветя!

— Те са вътре в палата! — отвърна студентът. — Щом кралят и неговите придворни се приберат в града, цветята отиват в палата и започват веселба. Да можеш само да ги видиш отнякъде! Двете най-хубави рози седят на трона като крал и кралица, а червените петльови гребени се нареждат от двете им страни и се кланят. Сетне се явяват всички хубави цветя и балът започва. Сините теменуги представляват мънички морски кадети, те танцуват със зюмбюлите и минзухарите, които наричат госпожици. Лалетата и големите жълти

лилии се държат като стари дами: те гледат танцуващите и се грижат за реда.

— Но — попита малката Ида — никой ли не наказва цветята за туй, че те танцуват в палата?

— Никой нищо не знае за това — каза студентът. — Наистина понякога през нощта се явява старият пазач, за да види дали всичко е в ред. Той носи в ръката си голяма връзка ключове и щом цветята чуят тяхното дрънкане, утихват, скриват се зад дългите завеси и оттам поглеждат само с едно око.

— Защо ми мирише тук на цветя? — каза старият пазач, без да може да ги види.

— Ах, колко е хубаво! — извика малката Ида и запляска

с ръце. — Но няма аз никога не ще мога да видя цветята?

— О, да! — рече студентът. — Не забравяй само, когато отидеш в палата, да погледнеш през прозореца — тогава ще ги видиш. Ето днес аз сторих това и видях една дълга жълта лилия, която лежеше на дивана и се изтягаше.

— Ами цветята от ботаническата градина могат ли да ходят там? Не е ли много далеч за тях?

— Да — отвърна студентът, — ако те пожелаят, могат да хвъркнат. Ти нали си виждала ония хубави пеперуди — червени, жълти и бели, — които приличат тъй много на цветя? По-рано те наистина са били

цветя, но след това са се откъснали от стъблата си, размахали са листцата си като криле и са хвъркнали. И понеже са били послушни и добри, получили са позволение да летят и денем и да не се връщат вече в къщи на стъблата си. Така тия цветя се превърнали най-сетне в истински пеперуди. Ти сама си виждала това, нали? Разбира се, твърде възможно е цветята от ботаническата градина да не са ходили нито веднъж в палата, а може би те и съвсем не знаят, че нощем там е тъй весело. Виж какво ще ти кажа! Ех, как ще се зачуди професорът по ботаника, който живее отсреща — ти нали го познаваш? Когато отидеш в неговата градина, кажи само на някое от цветята, че отвъд в палата стават големи балове. То-

гава цветето ще разправи това на другите цветя и те всички ще отлетят там. И после, когато професорът влезе в градината, там не ще има нито едно цвете и той няма да разбере какво е станало с тях.

— Но как ще каже това цвете на другите цветя? Нали цветята не могат да говорят?

— Вярно е, те не могат да говорят — отвърна студентът, — но затова пък се разбират със знаци. Нима ти не си виждала как цветята кимат с глави и движат листата си, когато ги лъхне вятър? За тях тия знаци са също тъй разбираеми, както са за нас думите!

— Ами професорът разбира ли техния език? — попита Ида.

— О, да! Една сутрин професорът влезе в градината и забе-

наги се сърдеше, когато го виждаше да изрязва от хартия смешни картинки: ту някой човек, увиснал на бесилка и хванал в ръката си сърце, което е откраднал от друг човек, ту някоя стара вещица,

ляза как една голяма коприва прави с листата си знаци на един великолепен червен карамфил. „Ти си тъй хубав — говореше копривата — и аз те обичам от все сърце!“ Ала професорът, който не може да търпи такива думи, удари веднага копривата по листата ѝ — това са нейните пръсти — и се опари тъй силно, че оттогава не смее вече да пипа никаква коприва.

— Ах, колко е весело това! — извика Ида и се засмя.

— Как могат да се приказват такива неща на едно дете! — каза намръщеният съветник, който бе дошъл на гости и седеше на канапето. Той не можеше да търпи студента и винаги се сърдеше, когато го виждаше да изрязва от хартия смешни картинки: ту някой човек, увиснал на бесилка и хванал в ръката си сърце, което е откраднал от друг човек, ту някоя стара вещица, яхнала метла и качила своя мъж на носа си. Старият съветник не можеше да понася това и казваше все едно и също, както и сега: „Как могат да се приказват такива неща на едно дете! Всичко туй е глупава измислица!“

Но разказът на студента беше доста забавен за малката Ида и тя мисли много за него: цветята са отпуснали главичките си, защото са играли цяла нощ и са уморени — навярно затова са се и разболели. И тя ги постави при другите си играчки, които бяха сложени върху една много хубава масичка. Чекмеджето на тая масичка беше също тъй пълно с много чудни неща. На кукленото креватче лежеше

нейната кукла Соня и спеше, но малката Ида ѝ каза:

— Стани, Соничка, ти ще лежиш тая нощ в чекмеджето! Бедните цветя са болни, остави ги да си починат на твоето креватче. Тогава те сигурно ще оздравеят!

И тя извади веднага куклата, която намръщи лице и не каза нито дума, защото се ядоса, че ѝ вземат креватчето.

След това Ида сложи цветята в малкото креватче, зави ги с одеялцето и им каза да мируват, а пък тя щяла да им свари чай, за да оздравеят и да могат утре да станат. И тя издърпа грижливо завеските на малкото легло, за да не свети слънцето право в очите на болните цветя.

През цялата вечер малката Ида не преставаше да мисли за това, което ѝ разказа студентът. И когато тя сама трябваше да легне в леглото си, надникна най-напред зад завесите на прозорците, където стояха цветята на майка ѝ — чудно хубави зюмбюли и лалета — и им пошепна тихо:

— Аз зная, вие ще идете тая нощ на бал!

Но цветята си стояха спокойно, като че нищо не бяха чули. Само малката Ида знаеше какво говори.

Когато си легна, тя дълго мисли в леглото колко хубаво ще бъде, ако види чудните цветя, когато танцуват в кралския палат.

Mariya

„Наистина ли са били там и моите цветя?“ — каза си тя и заспа. Но през нощта се събуди: тя бе сънувала цветята и студента, когото съветникът ругаеше. В стаята, дето лежеше Ида, беше съвсем тихо. На масата гореше нощната лампа, баща ѝ и майка ѝ спяха.

„Дали цветята още лежат в Сониното креватче? — каза си тя. — Как бих искала да узная това!“ Ида се надигна леко от леглото си и погледна към полузатворената врата на стаята, дето лежах цветята и другите ѝ играчки. Тя започна да се вслушва и тогава ѝ се стори, че в отвъдната стая някой свири на пианото, но тихо, толкова тихо и тъй хубаво, както никой досега не бе свирил.

„Сега там танцуват сигурно всички цветя! — помисли си тя. — Ах, как ми се иска да ги видя!“ Но тя не посмя да стане, за да не събуди баща си и майка си.

„Да можеха само да дойдат тук!“ — мислеше Ида.

Но цветята не идваха, а музиката продължаваше да свири. Найсетне тя не можа да се сдържи: отвъд беше тъй весело! Тя се смъкна тихо от креватчето, приближи се на пръсти до вратата и надникна в стаята. Господи, какви чудеса видя там Ида!

В отвъдната стая не гореше нощна лампа, а пък беше съвсем светло. Месецът блестеше през прозореца точно в средата на пода

и в стаята беше светло като ден. Всички зюмбюли и лалета стояха на пода в две дълги редици, по прозорците не бе останало нито едно цвете, там се виждаха само празни саксии. Цветята танцуваха чудно хубаво по земята и се държаха едно друго за дългите си зелени стебла. На пианото седеше една голяма жълта лилия, която Ида беше видяла през лятото. Тя помнеше и досега още как студентът каза тогава: „Ах, колко много прилича на госпожица Лина!“ Тогава всички му се смяха, но сега и на самата Ида се стори, че дългото жълто цвете прилича наистина на госпожицата. Лилията правеше същите движения при свиренето: ту навеждаше усмихнатото си жълто лице на една страна, ту на друга и при това поклащаше главата си в такта на чудната музика. Никой не забелязваше малката Ида.

По-късно тя видя как един голям син минзухар скочи от масата, дето стояха играчките, приближи се до креватчето на куклата и разгърна завеските: там лежах болните цветя, но те се вдигнаха веднага и кимнаха на другите в знак, че са съгласни да танцуват с тях. Старият господин върху пепелницата със счупената долна устна стана и започна да се кланя на хубавите цветя. Те вече не изглеждаха никак болни. Те скачаха и се веселяха не по-лошо от другите. В тоя миг нещо падна от масата и Ида погледна нататък: върбовото клонче беше скочило на земята. Изглежда, че и то се бе помислило за цвете. Всъщност то беше много мило и на върха му бе седнала една мъничка восъчна кукла, която имаше на главата си също

такава широка шапка, както и съветникът. Клончето подскачаше сред цветята и тропаше силно с дървените си крачета. То танцуваше мазурка, но другите цветя не вземаха участие в тоя танц, защото бяха твърде леки и не можеха да тропат тъй силно.

Но ето восъчната кукличка на върха на върбовото клонче се изпъна изведнъж, стана голяма, завъртя се и извика силно:

— Как могат да се приказват такива неща на едно дете! Всичко туй е само глупава измислица!

В тоя миг куклата приличаше досущ на съветника с черната широкопола шапка. Тя беше също тъй жълта и сърдита като него.

Но цветята я удариха по тънките крачета и тя се сви отново и стана предишната мъничка восъчна кукла. Това беше тъй забавно, че малката Ида не можа да сдържи смеха си. Върбовото клонче продължаваше да скача и съветникът трябваше да скача по неволя с него — все едно дали той се протягаше с целия си ръст или си оставаше мъничка восъчна кукла с черна широкопола шапка. Най-сетне цветята, особено ония, които лежаха в креватчето на куклата, започнаха да се молят за него и върбовото клонче го остави на мира. В същата минута нещо почука силно в чекмеджето, дето лежеше Идината кукла Соня заедно с другите играчки. Човечето от пепелницата изтича

на самия край на масата, легна по корем и издърпа чекмеджето. Соня се изправи и се огледа учудено наоколо.

— Тук има бал — каза тя. —
Защо не ми обадохте това по-рано?

— Искаш ли да танцуваш с мен? — попита човечето от пепелницата.

— Хубав кавалер! — извика Соня и му обърна гръб. Сетне тя седна на чекмеджето и започна да чака — дано някое от цветята я покани. Но никой не идваше. Тя се изкашля, но пак никой не дойде при нея. Човечето от пепелницата танцува само, и то не съвсем лошо.

Като видя, че цветята не я забелязват, Соня скочи на земята и дигна такъв шум, че всички се спуснаха към нея и почнаха да я разпитват дали не се е наранила. Всички бяха много любезни с нея, особено цветята, които бяха лежали в нейното креватче. Соня каза, че не е ранена и Идините цветя ѝ благодариха за хубавото легло, а сетне я заведоха в средата на стаята, където светеше месецът, и започнаха да танцуват с нея. Сега Соня беше много доволна. Тя каза на цветята, че им отстъпва с радост креватчето си, защото се чувства добре и в чекмеджето.

Но цветята рекоха:

— Благодарим. Ние не ще живеем тъй дълго. Утре ще бъдем мъртви. Кажи само на малката Ида да ни погребете в градината — там, дето е заровено канарчето. През лятото ние ще израснем отново и ще бъдем още по-хубави.

— Не, вие не трябва да умирате! — извика Соня и започна да целува цветята.

В тоя миг вратата се отвори и в стаята нахлуха цял рояк цветя. Ида никак не можа да разбере откъде дойдоха те — може би от кралския палат? Начело вървяха две прекрасни рози, зад тях пристъпваха, като се кланяха на всички страни, чудно хубави шибои и карамфили, а най-отзад крачеха музикантите: големи макове и божури надуваха грахови шушулки и лицата им бяха почервенели от надуване, а мъничките сини звънчета и бели кокичета, които вървяха след тях, звъняха весело и игриво. Каква чудна музика! Зад музикантите пък се виждаха много цветя и те всички започнаха да танцуват: и сините теменужки, и червените невенчета, и маргаритките и момините сълзи. Цветята танцуваха и се целуваха тъй мило, че драго беше на човек да ги гледа!

Най-сетне те си казаха лека нощ и тогава малката Ида си легна тихичко в креватчето. През цялата нощ тя сънува цветята и всичко онова, що бе видяла.

На сутринта Ида стана и изтича при масичката си, за да види там ли са цветята ѝ.

Тя дръпна завесите — да, те лежаха в креватчето, но бяха съвсем, съвсем увехнали. Соня също лежеше в чекмеджето, където бе оставена, и изглеждаше твърде сънена.

— Помниш ли какво трябваше да ми кажеш? — попита я Ида. Но Соня я погледна глупаво и не каза нито думица.

— Колко си лоша! — рече Ида. — А те танцуваха с теб!

Сетне тя взе една книжна кутийка с хубаво нарисувана птичка на капака, разтвори я и сложи там умрелите цветя.

— Ето вашия ковчег! — каза тя. — По-късно, когато дойдат моите норвежки братовчеди, ние ще ви погребем в градината, за да израстете пак през лятото още по-хубави!

Братовчедите от Норвегия бяха двама пъргави малчугани. Те се казваха Ионас и Адолф и техният баща им беше подарил два нови лъка, които те донесоха със себе си, за да ги покажат на малката Ида. Тя пък им разказа за бедните мъртви цветя и им позволи да присъствуват на погребението. Момчетата вървяха напред с лъковете през рамо, зад тях вървеше малката Ида с мъртвите цветя в кутията. Изкопаха в градината малко гробче. Ида целуна цветята и спусна кутията в земята, а Ионас и Адолф опънаха лъковете си и пуснаха по една стрела над гроба, защото нямаха никакво друго оръжие — нито топ, нито пушка.

Дубите лебеди

алече-далече оттук — там, дето лястовичките отиват да зимуват, живееше един цар, който имаше единайсет сина и една дъщеря на име Елиза. Единайсетте братя бяха князе и затова ходеха на училище със звезда на гърдите и със сабя на кръста. Те пишеха с елмазени калемни на златни плочи и всичко заучаваха наизуст тъй добре, сякаш четяха по книга. По всичко личеше, че бяха князе. Сестра им Елиза пък седеше на огледален чин и имаше една книжка с картинки, купена за половина царство.

Да, добре си живееха децата, но туй не продължи за дълго. Баща им, царят на цялата страна, се ожени за зла царица, която не обикна бедните деца. Те забелязаха това още първия ден. В палата имаше голямо угощение и децата започнаха да играят „на гости“. Друг път за тая игра им даваха всичките сладкиши и печени ябълки, каквито можеха да се намерят, а тоя път царицата им даде само пясък в една чаена чаша и им каза, че от него могат да се готвят всякакви ястия.

След седмица тя изпрати малката сестрица Елиза на село у едно селско семейство, а по-късно наговори на царя толкова лоши неща за бедните князе, че той съвсем престана да се грижи за тях.

— Махайте се от очите ми и си изкарвайте хляба сами—рече им злата царица. — Станете големи птици без глас!—Но все пак тя не можа да им стори толкова голямо зло, както бе намислила. Единайсетте князе се превърнаха във великолепно дивни лебеди. Със странен крясък изхвъркнаха те през прозорците на палата и отлетяха далече зад парка и гората.

Беше ранна утрин, когато те стигнаха до онова място, дето сестричката им Елиза спеше в колибата на селянина. Дълго летяха лебедите над покрива, протягаха дългите си шици и пляскаха с криле, но никой не ги видя и никой не ги чу. Нямаше какво да се прави—хвъркнаха те нататък, извиха се под самите облаци и най-сетне стигнаха в една голяма тъмна гора, която се простираше чак до морския бряг.

Бедната мъничка Елиза стоеше в колибата на селянина и си играеше с един зелен лист. Други играчки тя нямаше. Момиченцето проби дупчица в листа, гледаше през нея слънцето и му се струваше, че гледа светлите очи на своите братя. И винаги, когато топлите слънчеви лъчи милваха страните ѝ, тя си спомняше за нежните целувки на братята си.

Минаваше ден след ден. Вятърът се носеше край големите розови храсти пред къщата на селянина и шепнеше на розите: „Има ли нещо по-хубаво от вас?“ А розите клатеха главички и отвърщаха: „Елиза е по-хубава от нас!“

Когато Елиза навърши петнайсет години, върнаха я в къщи. Но щом царицата видя колко хубава е станала, разсърди се и я намрази още повече. Тя с удоволствие би превърнала и момичето в див лебед, както братята ѝ, но не посмя да стори това веднага, защото царят искаше да види дъщеря си.

Рано сутринта царицата отиде в банята, изградена от мрамор и украсена с меки възглавници и най-хубави килими. Тя взе три жаби, целуна ги и каза на едната:

— Когато Елиза дойде да се къпе, седни на главата ѝ, за да стане също тъй глупава като теб! Ти пък седни на челото ѝ — рече тя на втората, — за да стане също тъй грозна като теб и баща ѝ да не може да я познае! А ти легни на сърцето ѝ — поръча тя на третата, — за да стане лоша и да се измъчва от това!

После царицата пусна жабите в чистата вода, която позеленя веднага, повика Елиза, съблече я и я накара да влезе във водата. И щом Елиза се потопи вътре, едната жаба се заплете в косите ѝ, другата седна на челото ѝ, а третата — на гърдите. Но Елиза сякаш не забеляза това и когато излезе навън, по водата заплуваха три червени мака.

Ако жабите не бяха отровени от целувките на царицата, те щяха да се превърнат в червени рози. Но те все пак се превърнаха в цветя, защото седяха на главата и на сърцето на Елиза. Момичето беше толкова добро и невинно, че дори магията не можеше да има никаква власт над него.

Като видя това, царицата натри Елиза със сок от зелени орехови черупки, тъй че кожата ѝ стана съвсем кафява, намаза хубавото ѝ лице с воняща мас и разбърка нейните чудни коси. Сега никой не можеше да познае предишната хубавица Елиза.

Когато баща ѝ я зърна, уплаши се и каза, че това не

е негова дъщеря. Никой не позна княгинята освен кучето и лястовичките. Но кой ли пък би повярвал на тия бедни същества!

Заплака горката Елиза и си спомни за своите единайсет братя, които бяха изчезнали някъде. Дълбоко угрижена излезе тя от палата и цял ден се скита по полетата и блатата, докато най-сетне стигна до една голяма гора. Тя сама не знаеше накъде да върви. Беше ѝ много мъчно и много ѝ се искаше да види братята си, които навярно скитаха също като нея без подслон. И Елиза реши да тръгне и да ги търси, докато ги намери.

Не беше минало много време, откак бе влязла в гората, а нощта настъпи твърде скоро. Елиза загуби пътя, затова легна на мекия мъх и прислони глава на един пън. В гората цареше дълбока тишина. Въздухът беше мек, а наоколо из тревата и мъха блещукаха като зелени пламъчета стотици светулки. Когато Елиза докосна с ръка едно клонче, светлите насекоми се посипаха по земята като падащи звезди.

Цяла нощ тя сънува братята си: те пак играеха с нея както някога, когато бяха деца, пишеха с елмазени калемци на златни плочи и разглеждаха хубавата книжка с картинки, която струваше половин царство. Но те не пишеха на плочите нули и чертички както порано, а описваха всичко, що бяха видели и преживели. Картините пък в книжката бяха живи: птичките пееха, хората изскачаха от листата и разговаряха с Елиза и с нейните братя. Когато тя обръщаше страниците, те си отиваха веднага по местата, за да не се разбъркат картините.

Когато Елиза се събуди, слънцето грееше вече високо на небето. Наистина тя не можеше да го види, защото високите дървета го закриваха зад гъстите си клонове, но слънчевите лъчи се промъкваха през тях и бягаха като златни зайчета по тревата.

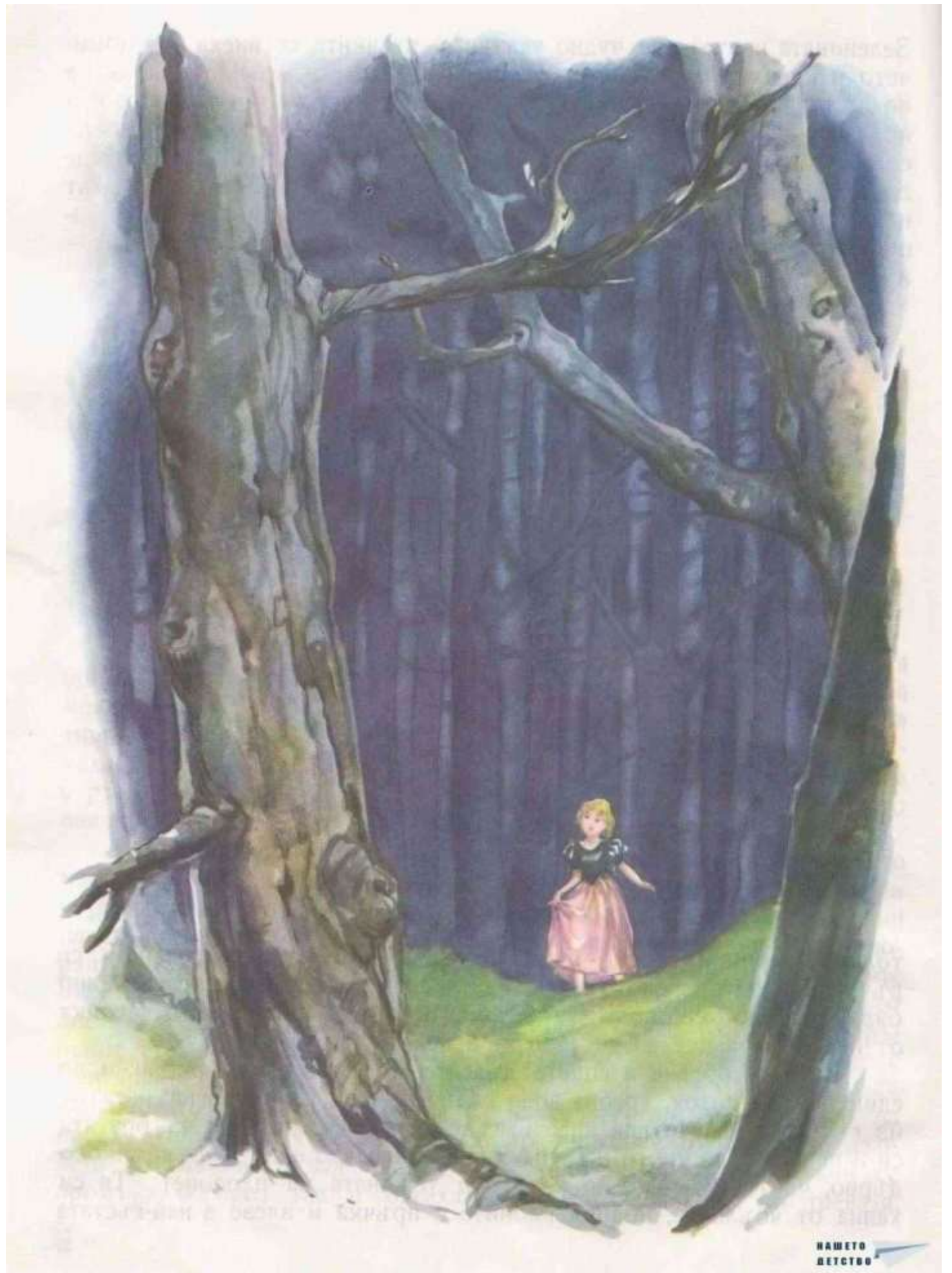
Зеленината излъхваше чудно ухание, а птичките се виеха над момичето и кацаха по раменете му. В далечината се чуваше плясък на вода: това бяха много поточета, които се вливаха в едно прозрачно езеро с пясъчно дъно. Наоколо растеше гъст храсталак но на едно място елените бяха пробили път и по тоя път Елиза отиде до езерото. Водата в него беше толкова бистра, че когато вятърът не люлееше вейките на храстите, човек би помислил, че те са нарисувани на дъното: тъй ясно се оглеждаха във водата всички листца — и осветените от слънцето, и скритите в сянка.

Когато Елиза видя лицето сивъв водата, тя се изплаши много —

толкова черно и грозно беше то. Ала щом намокри малката си ръчичка и изтри челото и очите си, кожата ѝ стана пак ослепително бяла. Тогава тя се съблече и влезе във водата. По-прекрасна девойка от нея не можеше да се намери в целия свят!

Като се облече и сплете дългите си коси, тя се приближи до един пенлив поток, гребна вода с шепа, напи се и тръгна нататък из гъстата гора, без да знае накъде отива. Тя мислеше за братята си и вярваше, че ще ги намери. Елиза стигна до едно диво ябълково дърво, чиито клони се огъваха под тежината на плодовете. Тя си хапна от ябълките, подпря клоните с пръчка и влезе в най-гъстата

част на гората. Там беше тъй тихо, че тя чуваше собствените си стъпки и хрущенето на всеки лист, който се огъваше под нейните нозе. Не се виждаше нито една птичка, нито един слънчев лъч не прорязваше гъстите тъмни клони на дърветата. Високите им стъбла почти се опираха едно о друго. Елиза никога не бе виждала толкова усамотено място.

През нощта стана още по-тъмно. Нито една светулка не блещукаше в мъха. Елиза легна натъжена в тревата и се приготви да заспи. Тогава ѝ се стори, че клоните на дърветата се разтварят над нея и откриват ясното небе.

Когато се събуди на сутринта, тя тръгна нататък и скоро срещна една стара жена с кошница ягоди в ръцете. Жената ѝ даде няколко ягоди и тогава Елиза я запита дали не е срещнала в гората единайсет князе на коне.

— Не — отвърна бабичката. — Но вчера видях единайсет лебеда с корони на главите. Те плуваха тук наблизо, надолу по реката.

И тя поведе Елиза към един склон, в чиито поли лъкатушеше река. По двата бряга растяха дървета, които протягаха едно срещу друго дългите си разлистени клони.

Елиза се сбогува с бабичката и тръгна към устието на реката, която се вливаше в широко море.

И ето че пред младото момиче се разкри безкрайното море във всичката си величествена хубост. Но по него не се виждаха нито платна, нито лодки и момичето трябваше по неволя да се спре. То започна да разглежда безбройните камъчета, разсипани по брега; водата ги беше изгладила тъй, че те бяха станали съвсем гладки и кръгли. Стъкла, жезла, камъни — всичко, което бе изхвърлено на брега от вълните, беше изгладено от водата, а самата вода бе по-мека и от нежните ръце на Елиза. Като я гледаше, момичето си мислеше: „Вълните неспирно се люшкат насам-натам и изглаждат най-твърдите неща. Трябва и аз да бъда като тях. Благодаря ви за урока, светли, бързи вълни! Сърцето ми подсказва, че когато и да е, вие ще ме отнесете при моите мили братя!“

Върху влажната крайбрежна трева тя забеляза единайсет бели лебедови пера. Елиза ги събра в снопче. По перата блещукаха капки: може би туй беше роса, а може би и сълзи — кой знае! Пусто и

глухо бе на морския бряг, но Елиза не чувствуваше това, защото морето представляваше непрекъснатата смяна на картини. За няколко часа то се измени повече пъти, отколкото

езерата навътре в сушата през цяла година. Надвиснеше ли голям черен облак, морето веднага ставаше също тъй черно, сякаш искаше да каже: „И аз мога да бъда мрачно“. Тогава то започваше да бучи, да се вълнува и да изхвърля бяла пяна. Когато пък облаците бяха розови и вятърът утихнеше, морето заприличваше на розов листец: то ставаше ту зелено, ту бяло. Но колкото и спокойно да изглеждаше, по брега му все имаше леко движение — водата му тихичко се подигаше като гърдите на спящо дете.

При залез слънце Елиза видя единайсет диви лебеда със златни корони на главите, които летяха към брега. Те се носеха в редица един след друг и отдалеч изглеждаха като дълга бяла лента. Елиза веднага се изкачи на една височина и се скри зад храстите. Лебедите се спуснаха на земята близо до нея и запляскаха с големите си бели криле.

Щом слънцето се скри, лебедовите пера изведнъж паднаха и на брега се явиха единайсет прекрасни юноши — братята на Елиза! Тя извика високо, защото ги позна, макар че те се бяха много изменили. Сърцето й подсказа, че това са ней-

ните братя. И тя се хвърли в прегръдките им и започна да ги нарича по име. Юношите също се забравиха от радост, като видяха своята сестрица. Те също я познаха веднага, макар че тя беше пораснала и бе станала хубавица. Елиза и братята ѝ се смееха и плачеха и скоро узнаха един от друг колко зле бе постъпила с тях лошата им мащеха.

— Ние, братята — рече най-стариият, — летим като диви лебеди от изгрев до залез слънце. Но щом слънцето се скрие, приемаме отново човешки образ. Затова трябва да се грижим винаги от по-рано

да имаме под нозете си твърда земя преди залез слънце. Ако се случи да се превърнем в хора, когато летим над облаците, ще паднем веднага от страшна височина и ще се убием. Ние не живеем тук. Отвъд морето се намира също такава хубава земя като тая. Но дотам има много път: ние трябва да прехвъркваме голямото море, а в него няма нито един остров, дето можем да пренощуваме. Само на средата на пътя стърчи из водата малка усамотена скала, върху която можем да се съберем, като се притиснем силно един о друг. Ако морето е бурно, вълните ни заливат, но ние сме благодарни и за това убежище. Там прекарваме нощта в човешки образ. Ако тая скала я

нямаше, ние никога не бихме могли да посетим нашата мила родина, защото, за да отлетим до нея, трябва ни два най-дълги дни от годината. Само веднъж в годината ни е позволено да посетим отечеството си и да прекараме в него единайсет дни. Тогава ние прехвъркваме над голямата гора, откъдето виждаме палата, в който сме се родили и дето живее нашият баща, оттам виждаме и високата камбанария на черквата, в която е погребана нашата майка. Тук всяко дърво и всеки храст са ни скъпи, родни; из полетата бягат диви ко

в дните на нашето детство, а възглицарите пеят същите песни, под чиито звуци ние играехме като деца. Тук е нашата родина, тук ние се връщаме с радост и тук най-сетне намерихме теб, мила, скъпа сестрице! Още два дни ни остават да прекараме тук, а след това трябва да отлетим през морето в една чудна, но чужда нам страна. Как да те вземем със себе си? Ние нямаме нито кораб, нито лодка!

— Как да ви избавя от тая магия? — питаше сестра им.

Тъй прекараха те в разговор почти цялата нощ и дремнаха само няколко часа.

Елиза се събуди от шума на лебедовите криле. Братята ѝ се бяха превърнали отново в лебеди. Те описваха из въздуха големи

кръгове, а после се загубиха съвсем от очите ѝ. Само един от тях, най-младият, остана при сестра си. Той склони глава на гърдите ѝ, а тя милваше крилете му. Тъй прекараха те целия ден. Привечер се върнаха и другите братя и когато слънцето залезе, всички приеха отново човешки образ.

— Утре — каза най-старият — трябва да отлетим оттук и няма да се върнем по-рано от идната година. Но ние не можем да те оставим сама. Ще имаш ли смелост да ни последваш? Ръцете на всеки един от нас са твърде силни и могат да те пренесат през

гората — мигар крилете на всички ни не ще имат толкова сили, за да те пренесем през морето?

— Да, вземете ме със себе си! — рече Елиза.

Цяла нощ братята прекараха в работа и изплетоха от жилава върбова кора и тръстика голяма здрава мрежа. Елиза легна в нея и когато слънцето изгря и братята се превърнаха в диви лебеди, те уловиха мрежата с клюнове и се издигнаха високо-високо към облаците заедно със своята мила сестрица, която още спеше. Слънчевите лъчи падаха право върху лицето ѝ, затова един от лебедите летеше над главата ѝ, за да я пази от слънцето с широките си криле.

Те хвърчиха толкова високо, че и най-големият кораб под тях изглеждаше като бяла чайка, която се люлееше над вълните. Подире им плуваше облак, голям като планина, и върху него Елиза видя сянката си и сенките на единайсетте лебеди. Но тия сенки бяха грамадни. Такава чудна картина Елиза никога не бе виждала. Но когато слънцето се издигна по-високо и облакът остана далече назад, тая въздушна картина се стопи и изчезна.

Цял ден летяха лебедите без почивка като пуснати от лък стрели. Но те все пак пътуваха по-бавно от друг път, защото сега

носеха сестра си. Времето се разваляше, настъпваше вечер. Елиза с тревога следеше слънцето, което слизаше все по-ниско и по-ниско, а усамотената скала в морето все още не се виждаше. Стори ѝ се, че лебедите размахват по-силно крилете си. Ах, тя бе виновна за това, че те не можеха да летят по-бързо! Тя знаеше, че щом слънцето залезе, те ще се превърнат в хора, ще паднат в морето и ще потънат. Черни облаци се приближаваха, силното духане на вятъра предвещаваше буря. Най-сетне облаци се сляха в грозна черна вълна, която се понесе напред с неудържима сила. Засвяткаха една след друга светкавици.

Ето слънцето дойде до самия край на морето. Сърцето на Елиза замря. . . В тая минута лебедите полетяха като камък надолу и на девойката се стори, че пада. Но ето те полетяха отново напред. Слънцето се скри вече наполовина във водата. . . Едва тогава Елиза видя под себе си малката скала, не по-голяма от извадена над водата тюленова глава. Слънцето потъваше бързо — вече изглеждаше като малка звезда. Но в същата минута кракът на Елиза се допря до твърда земя. Слънцето угасна като последна искра от

запалена хартия. Елиза видя около себе си своите братя, хванати ръка за ръка: те едва се побираха върху скалата. Морските вълни се блъскаха о нея и ги обсипваха с капчици; по небето бляскаха непрекъснато светкавици, трясъкът на гръмотевиците се сливаше в неспирен грохот, но сестрата и братята се притискаха силно един о друг и не губеха смелост.

Призори въздухът стана чист и ясен и щом слънцето изгря, лебедите хвъркнаха със сестра си нататък. Морето още се вълнуваше. Когато Елиза го погледна отгоре, бялата пяна върху тъмнозелените вълни ѝ се стори като ято плаващи лебеди.

Когато слънцето се издигна по-високо, Елиза видя пред себе си, плаваща из въздуха, планинска страна с блестящи ледени грамади по върховете на скалите. Посред тия скали се издигаше висок палат със стройни колони и сводове един върху друг. Долу се люлееха палмови гори и великолепни цветя, големи колкото воденични камъни. Елиза попита дали това не е страната, към която пътуват. Но лебедите поклатиха глави, защото изплувалата пред очите ѝ картина не беше нищо друго освен прекрасния, вече променлив въздушен палат на Фата моргана, където не можеше да проникне нито едно живо същество. Елиза го гледаше втренчено. Но изведнъж планините, горите и палатът се изгубиха и на тяхно място се появиха единайсет чудни черкви, прилични една на друга, с високи кули и островърхи прозорци. До ушите ѝ долетяха дори звуците на орган, ала това беше само далечният шум на морето. Сега черквите бяха вече съвсем близо, но в един миг те се превър-

¹ Фата моргана — мираж. Б. пр.

наха в дълга редица кораби. Елиза се вгледа внимателно и видя, че това беше само мъгла, пълзяща над водата. Тъй бързо се меняха пред нея картините, докато най-сетне наистина се показа оная земя, към която пътуваха. Там се издигаха чудни сини планини с кедрови гори, с градове и замъци. Още преди залез слънце Елиза се намери върху една скала пред входа на голяма пещера, обрасла със зеленина. Пещерата изглеждаше покрита със зелени килими.

— Да видим сега какво ще сънуваш тая нощ! — каза най-малкият брат, като посочи на Елиза спалнята ѝ.

— Ах, дано ми се присъни как мога да ви избавя от магията! — рече тя и тая мисъл вече не излизаше от главата ѝ.

И когато Елиза заспа, присъни ѝ се, че хвърчи високо във въздуха към палата на Фата моргана, а насреща ѝ излиза една фея, прекрасна и светла, но все пак подобна като две капки вода на оная бабичка, която ѝ даде ягоди в гората и разказа на Елиза за лебедите със златните корони на главите.

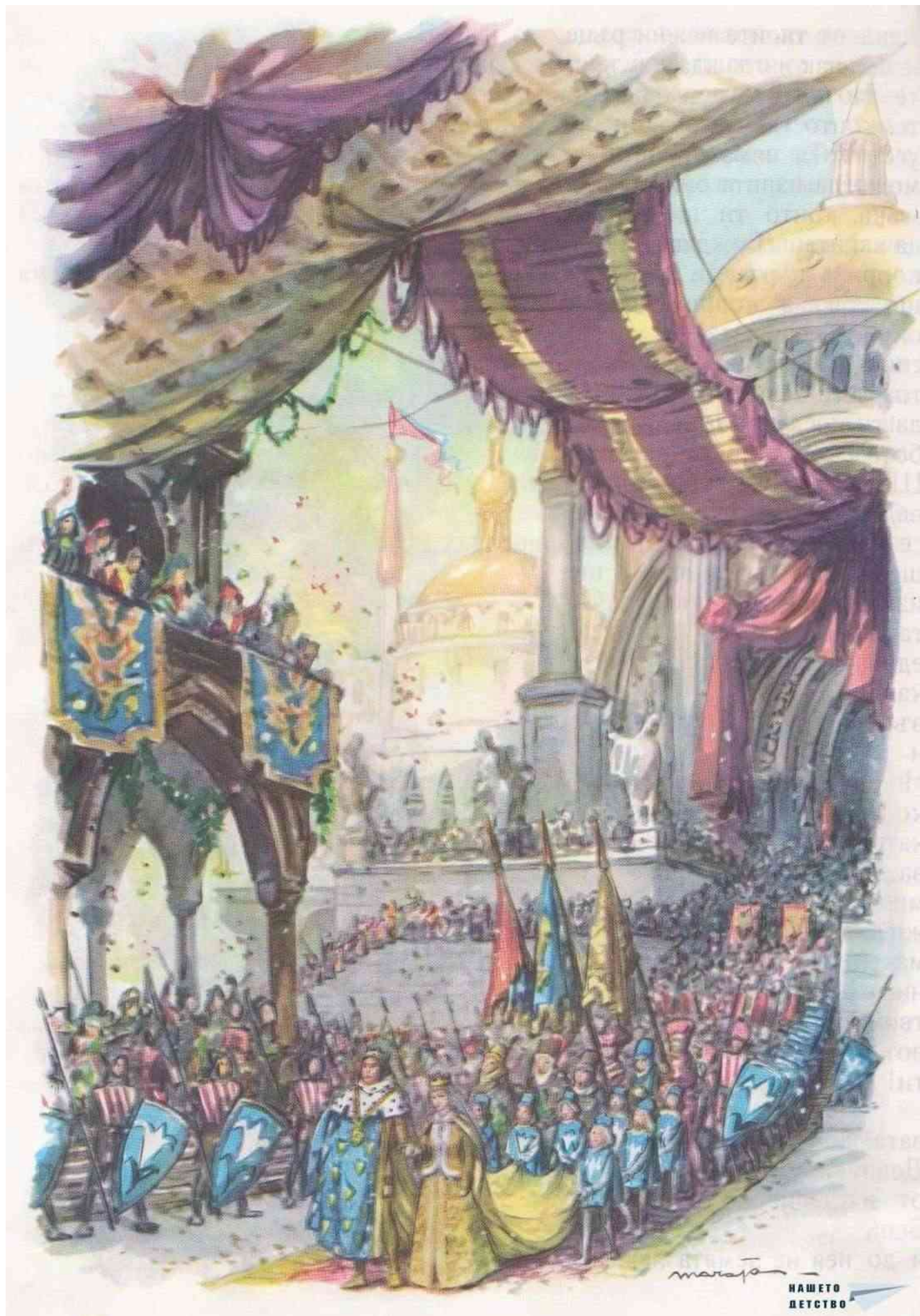
— Твоите братя могат да се спасят — рече феята. — Само ще имаш ли достатъчно смелост и търпение? Вярно е, че водата е по

мека от твоите нежни ръце и все пак изглажда камъните. Но тя не усеща болките, които твоите пръсти ще усетят. Тя няма сърце и не може да изпита оня страх и мъка, които ти ще трябва да изпиташ. Виждаш ли тая коприва в ръцете ми? Също такава коприва расте около пещерата, в която спиш, и само тя и оная, която расте в гробището, може да ти послужи за твоята работа — запомни добре това. Ще накъсаш от тая коприва, макар че ръцете ти ще се покрият с мехури, после ще я стъпчеш с нозе и ще изпредеш от нея прежда. От тая прежда ще изплетеш единайсет ризи с дълги ръкави, ще метнеш тия ризи върху единайсетте лебеда и магията ще се развали. Но помни, че от оня миг, в който почнеш работата, докато я свършиш, ти не трябва да продумаш нито дума, дори това да продължи и години. Първата дума, която изречеш, ще пронизва като нож сърцата на твоите братя. Техният живот виси на върха на езика ти! Помни това!

И феята допря копривата до ръцете на Елиза. Девойката усети болка като от изгаряне и се събуди. Беше вече съвсем светло и до нея на земята лежеше

maraja

НАМЕТО
ДЕТСТВО

стрък коприва, също като оная, която беше видяла насън. Тогава Елиза излезе от пещерата и се залови за работа.

С нежните си ръце тя започна да къса страшната коприва, която пареше като огън. По ръцете и по нозете ѝ се издуха големи мехури. Но тя търпеше с радост болките само за да спаси скъпите си братя. Търпеше копривата с боси нозе и предеше от нея зелена прежда.

Когато слънцето залезе, братята се върнаха и се изплашиха, като видяха, че сестра им не продумва думица. Но щом погледнаха ръцете ѝ, те разбраха на каква жертва се е решила тя заради тях и най-малкият заплака. И там, където капеха сълзите му, болката намаляваше и мехурите изчезваха.

Елиза прекара нощта в работа, защото не можеше да се успокои, преди да спаси братята си. Целия ден след това, докато лебедите летяха, тя остана съвсем самичка. Никога досега времето не бе минавало за нея толкова бързо. Една риза беше вече готова и тя започна друга.

Изведнъж в гората се разнесоха звуци от ловджийски рог. Елиза се уплаши. Звучите идеха все по-близо. Чу се кучешки лай и момичето избяга в пещерата, свърза набраната коприва в сноп и седна отгоре ѝ.

В същия миг из храсталака изскочи едно куче, след него — друго, после — трето. Те лаеха силно, бягаха назад и се връщаха. След няколко минути пред пещерата се събраха всички ловци. Най-хубавият и най-стройният от тях беше цар на тая страна. Той се приближи до Елиза. Никога досега не бе виждал такава чудна хубавица!

— Как си попаднала тук, прекрасно дете? — попита я той. Но Елиза само поклати глава. Тя не смееше да говори, защото от нейното мълчание зависеше животът и спасението на братята ѝ. Тя скри ръцете си под престилката, за да не види царят, че са изгорели от копривата.

— Ела с мен! — каза той. — Това място не е за теб. Ако сърцето ти е също тъй прекрасно, както лицето ти, аз ще те облека

в кадифе и коприна, ще сложа на главата ти златна корона и ти ще живееш и ще заповядваш в най-хубавия от моите палати. — Като каза това, той я сложи до себе си на коня. Елиза плачеше и кършеше ръце, но царят ѝ рече любезно:

— Аз желая само твоето щастие. Ще дойде време, когато ти ще ми благодариш за това!

И той потегли с нея през планината, а ловците тръгнаха след тях.

При залез слънце тя видя пред себе си великолепен град с черкви и кубета. Царят въведе Елиза в палата, дето във високи мраморни зали шуртяха водоскоци, а по стените и тавана бяха изписани картини. Но тя на нищо не обръщаше внимание, плачеше, тъжеше и равнодушно се оставяше да я обличат в царски дрехи,

да вплитат в косите ѝ бисери и да слагат тънки ръкавици на изранените ѝ ръце.

Когато Елиза се облече в новите си великолепни дрехи, тя беше тъй хубава, че всички царедворци ѝ се поклониха, а царят я

стаичка точно до нейната спалня. Стаичката бе украсена със зелени килими и приличаше много на горската пещера, дето живееше Елиза. На пода лежеше сноп копривена прежда, а от тавана висеше ризата, която момичето бе вече изплело. Всички тия неща един от ловците беше взел със себе си като рядкост.

— Тук ти можеш да си спомняш за твоето предишно жилище! — каза царят. — Ето работата, с която се занимаваше там. Сега сред великолепието, което те заобикаля, ще ти бъде приятно да си спомняш за онава време.

провъзгласи за своя годишница, макар че архиепископът клатеше глава и казваше, че горската хубавица е навярно магьосница, която е заслепила очите и е омъгьосала сърцето на царя.

Но царят не го слушаше. Той заповяда на музиката да свири, заповяда да сложат на трапезата най-скъпите ястия и да извикат най-хубавите момичета, които трябваше да танцуват пред Елиза. Поведоха я през ухаещи градини и великолепни зали, но тя си оставаше все тъй тъжна и мълчалива както по-рано. Тогава царят отвори една малка

Когато Елиза видя това, което беше скъпо за сърцето ѝ, усмихна се за първи път и бледите ѝ страни се покриха отново с руменина. Тя помисли за спасението на братята си и целуна ръката на царя, а той я притисна до сърцето си и заповяда да известят с камбани за сватбата му! Нямата горска хубавица стана царица на страната.

Тогава архиепископът започна да шепне на царя лоши думи, но те не стигнаха до сърцето му. Отпразнуваха сватбата и архиепископът трябваше сам да положи короната върху главата на Елиза. От гняв той натисна тъй силно тесния обръч на челото ѝ, че тя усети болка. Но сърцето ѝ се свиваше от още по-силна болка — тя тъгуваше за братята си и затова не чувствуваше телесните мъки. Устата ѝ беше няма както по-рано, защото само една нейна дума можеше да убие милите ѝ братя. Но в очите ѝ пламтеше искрена обич към добрия, прекрасен цар, който правеше всичко, за да я зарадва. Всеки ден тя все по-силно се привързваше към него. Ах, ако можеше да му разкаже всичко и да му довери скръбта си! Но тя трябваше да мълчи, докато свърши работата си. И Елиза се промъкваше нощем в малката стаичка, украсена като пещерата, и там плетеше риза след риза. Но когато започна да плете седмата риза, преждата се свърши.

Тя знаеше, че в гробището расте също такава коприва, която

трябваше сама да набере. Но как да излезе нощем от палата и да отиде в гробището?

„О, какво значи болката на пръстите ми в сравнение с мъката, която изпитва сърцето ми! — мислеше си тя. — Аз трябва да бъда смела.“ С примряло сърце, сякаш се готвеше за някаква лоша работа, тя се промъкна през една лунна нощ в градината и се запъти по дългите пътеки и пустите улици към гробището. Там на една от най-широките надгробни плочи седяха наредени в кръг много страшни магьосници. Елиза трябваше да мине край тях, но те не я забелязаха. Тя си набра коприва и я занесе в палата.

Само един човек видя това — архиепископът. Докато другите спяха, той бдеше. Сега той се убеди, че царицата наистина се занимава с магьосничество. „Да, тя е магьосница и затова успя да омагьоса царя и целия народ“ — каза си архиепископът.

В изповеднята той разказа на царя това, което бе видял и от което се страхуваше. Две едри сълзи се търкулнаха по лицето на царя и той си отиде с тежко съмнение в душата. Оттогава сън не затваряше очите му, ала той се преструваше, че спи, и виждаше как Елиза става от леглото си. Всяка нощ се повтаряше същото. Той мълком я следеше и виждаше как тя изчезва в малката стаичка.

Лицето на царя ставаше все по-мрачно. Елиза забелязваше това, но не знаеше причината и се измъчваше както за него, тъй и за своите братя. Горещите ѝ сълзи се лееха по царското кадифе и пурпурните ѝ дрехи и блестяха там като елмази. И всички, които виждаха това великолепие, желяеха да бъдат на нейно място! Но ето че работата ѝ стигна към своя край. Оставаше и да изплете още една риза, за която пак не стигаше прежда. Още веднъж, само още веднъж тя трябваше да отиде в гробището и да накъса няколко шепи коприва. Тя с ужас си спомни за страшното нощно пътуване и за грозните магьосници, но желанието ѝ да спаси братята си беше по-силно от всичко.

Елиза тръгна, но царят и архиепископът вървяха след нея. Те видяха как тя се промъква през решетъчната врата на гробището и като дойдоха по-близо, забелязаха около надгробната плоча същите магьосници, които виждаше и Елиза. Тогава царят се дръпна назад и си отиде, защото между магьосниците се намираше и тая, която той обичаше толкова много.

— Нека народът я съди! — рече той.

И народът я осъди на изгаряне върху клада.

Изведоха Елиза от великолепните царски зали и я затвориха в тъмно и влажно подземие с железни решетки на прозорците, през които тъжно свиреше вятърът. Вместо меки възглавници дадоха ѝ оня сноп коприва, който тя набра последния път. Върху него мо-

жеше да сложи главата си. Коравите парливи ризи, изплетени от копривата, трябваше да ѝ служат за завивка. Но тъкмо тия неща тя искаше да ѝ дадат и веднага се залови за работа. По улиците децата пееха оскърбителни песни за нея. Никой не се обръщаше да я утеши поне с една думица.

Вечерта край решетките се чу неочаквано плясък от лебедови криле. Беше най-младият брат на Елиза. Той сполучи да намери сестра си и тя заплака от радост, макар да знаеше, че ѝ остава да живее само една нощ. Затова пък работата ѝ бе почти привършена и братята ѝ бяха наблизо.

Скоро дойде архиепископът, за да прекара с нея последния ѝ час — тъй беше обещал той на царя. Но Елиза поклати глава и с поглед и с движения го помоли да си отиде. Тая нощ тя трябваше да привърши работата си, иначе всичко щеше да бъде напразно: и мъките, и сълзите, и безсънните ѝ нощи. Архиепископът си отиде с гневни думи, но бедната Елиза знаеше, че е невинна, и продължи работата си.

Малки мишлета тичаха по пода и влачеха копривата при нозете ѝ, за да ѝ помогнат с нещо, а един дрозд ѝ пя през цялата нощ върху решетката на прозореца най-веселите си песни, за да ѝ вдъхне бодрост.

Беше още тъмно, оставаше цял час до изгрев слънце, когато пред вратите на палата се явиха единайсетте братя на Елиза и поискаха да ги пуснат при царя. Отговориха им, че това е невъзможно, защото царят още спи и не смеят да го будят. Те молеха, заплашваха. Яви се стражата, а след това и самият цар, за да разбере какъв е тоя шум. Но в тая минута слънцето изгря и братята се изгубиха. Само единайсет диви лебеда се извиха над палата.

През градските врати нахлу тълпа народ: всички искаха да видят как ще изгорят магьосницата. Един стар, дръглив кон взеше талигата, в която седеше Елиза. Девојката бе облечена в риза от грубо платно, чудните ѝ дълги коси безредно се спускаха по раменете ѝ, лицето ѝ беше съвсем бледо, устните ѝ леко помръдваха, но пръстите ѝ плетяха неспирно зелената прежда. Дори на път към смъртта тя не изпускаше от ръцете си започнатата работа. Десет ризи лежах в нозете ѝ съвсем готови, а пръстите ѝ плетяха единайсеттата. Тълпата я обсипваше с подигравки и ругатни.

— Вижте я магьосницата как бърбре! Не държи молитвеник в ръцете си, а все плете това дяволско ръкоделие! Да го разкъсаме на парчета!

И тълпата я обгради от всички страни и поиска да разкъса ризата, но тогава долетяха единайсетте диви лебеда, насядаха около нея по края на талигата и запляскаха шумно със силните си криле. Тълпата се дръпна изплашена назад.

— Това е небесно знамение! Тя наистина е невинна! — шепнеха мнозина, но не смееха да кажат това високо.

Палачът хвана Елиза за ръката, но тя го блъсна и бързо метна единайсетте ризи върху лебедите. В същия миг на тяхното място се появиха единайсет прекрасни князе. Само най-младият вместо едната ръка имаше лебедово крило, защото ризата му беше само с един ръкав. Елиза не бе успяла да изплете другия.

— Сега мога да говоря! — извика тя. — Аз съм невинна!

И народът, който видя това чудно преображение, се преклони пред нея, а тя падна без чувства в прегръдките на своите братя — тъй силно я бяха сломили тревогите, страхът от смъртта и телесните мъки.

— Да, тя е невинна! — рече най-старият от братята и разказа всичко, което се бе случило. И докато той говореше, из въздуха се разнесе чудно ухание като от безброй рози, защото всяка главня от кладата пусна корени и вейки и пред очите на всички израсна мигом висок храст, покрит с червени рози. А на самия връх на храста цъфна прекрасно бяло цвете, което блесна като звезда. Царят го откъсна и го закичи на гърдите на Елиза и тогава тя дойде на себе си и радост изпълни сърцето ѝ.

В този миг всички камбани забиха сами, долетяха птици на големи ята и към царския палат потегли такова сватбено шествие, каквото не бе виждал дотогава нито един цар.

ГРОЗНОТО

ПАТЕНЦЕ

убаво беше извън града. Беше чудно лято. Ръжта жълтееше по полетата, овесът зеленееше. Сеното бе събрано на купи по ливадите, а щъркелът се разхождаше с дългите си червени нозе и говореше по египетски — тоя език той беше научил от майка си. Край полетата и ливадите се простираха големи гори, а в горите имаше дълбоки езера. Да, чудно, хубаво беше извън града!

На едно открито място се издигаше стар чифликчийски дом, цял залян от слънчева светлина, обграден с дълбоки канали. От неговите стени до самата вода растяха репей, и то толкова високо, че под някои от тях децата можеха да стоят прави, без да се навеждат. Там беше също така пусто, както и в най-дълбокия горски гъсталак. Там именно лежеше в гнездото си младата патица и мътеце патенца. Тя лежеше вече толкова отдавна, че просто ѝ бе дотегнало да чака. Освен туй в тоя пущинак рядко ѝ идваше някой на гости. Другите патици предпочитаха да плуват в каналите, вместо да седят под репея и да крякат с нея.

Най-сетне яйцата започнаха да се чупят едно по едно.

— Пий! Пий! — изпискваше нещо отвътре и от всяко яйце се показваше по една главичка.

— Кряк! Кряк! — каза патицата и всички патенца се събраха около нея под зелените листа и започнаха да се оглеждат на вси страни. Тяхната майка им позволяваше да гледат, колкото си искат, защото зеленият цвят действа добре на очите.

— Ах, колко голям е светът! — извикаха всички патенца. Наистина сега на тях им беше много по-широко, отколкото преди в яйцата.

— Да не мислите, че това е целият свят? — рече майката. — Охо, той се простира много по-надалеч, отвъд градината, чак до бостана с дините. Ала там аз никога не съм ходила. Да, а я да видим сега всички ли сте тук — продължи тя и стана. — Не, не сте всички, най-голямото яйце е още цяло-целеничко; че кога най-сетне ще се свърши това? Още малко и аз съвсем ще изгубя търпение! — И тя легна отново в гнездото.

— Е, какво има? Как върви работата? — попита я една стара патица, която беше дошла да я навести.

— Ето нà, замъчила съм се с едно яйце, просто не мога да изляза наглава с него!— каза патицата. — Още не се счупва. . . Ала я погледни останалите, виждала ли си някога такива милички патенца? Те всички приличат досущ на баща си, а той, проклетникът, не дойде поне веднъж да ме навести.

— Я да видя яйцето, което не ще да се излюпи— рече старата патица.— Повярвай ми, това е яйце от пуйка. И мене ме излъгаха веднъж така. Напатих се от грижи и тегла с тия малки: та те всички се плашат от водата! Просто не можах да ги примамя да влязат във водата. Кряках, вряках—нищо не помага. Я ми покажи яйцето! Да, от пуйка е. Зарежи го, по-добре научи другите деца да плуват.

— Не, ще полежа още малко—отвърна младата патица.— Толко съм лежала, ще полежа още няколко дни.

— Както искаш—каза старата патица и си отиде.

Най-сетне се счупи и голямото яйце.

— Пип! Пип!—изписка патенцето и изскочи из яйцето. Ала колко голямо и грозно беше то! Патицата го погледна и каза:

— Какво голямо пате! Никак не прилича на другите! Да не би пък да е пиле? Чакай, ще разбере това! Ще ми влезе то във водата, аз сама ще го натикам вътре.

На другия ден времето беше чудно хубаво, слънцето осветяваше всичкия репей. Патицата се спусна с цялото си семейство към канала. „Пляс!“ — и тя скочи във водата.

— Кряк! Кряк!—извика тя и патенцата наскачаха едно по едно след нея. Водата ги заля презглава, ала в същата минута те изскочиха отгоре и заплуваха отлично напред; крачката им сами работеха; дори грозното сиво патенце заплува ведно с другите.

— Не, това не е пуйче—каза майката,—я колко хубаво работи с крачката си! И как право стои! Не, това е мое собствено детенце. . .

Всъщност то дори е хубаво, ако се вгледаш в него. . . Кряк! Кряк! Вървете след мен, деца, аз ще ви покажа колко голям е светът, ще ви представя на птичия двор. Само стойте по-близо до мен, за да не ви настъпи някой, пък и от котки се пазете!

И те отидоха в птичия двор. Оттам се чуваше страшен шум: две семейства се биеха заради една глава от змиорка, която в края на краищата се падна на котката.

— Гледайте, тъй е винаги по света — рече майката и почеса клюна си, защото и на нея самата се поиска глава от змиорка. — Излезте сега напред и се поклонете хубаво хей на оная стара патица: тук тя е най-главната — от испански род, затова е и толкова дебела. Вижте, тя има на крака си червено парцалче — туй е чудно красиво и е най-голямото отличие, с което може да бъде удостоена една патица. Това значи, че стопаните не искат да я загубят и че хората и животните трябва да я различават от другите патици. Хайде вървете и не си свивайте пръстите; възпитаното патенце ги държи разперени като баща си и майка си. Ето тъй — вижте! А сега наведете глави и кажете „кряк“!

Патенцата наведоха глави и казаха:

— Кряк!

Ала другите патици из двора ги поглеждаха и приказваха високо:

— Ха, само те липсваха още, сякаш без тях ние сме малко тук! А на туй отгоре и едно такова отвратително патенце — ух, не можем да го търпим!

И в същия миг една патица се спусна към него и го клъвна по шията.

— Не го закачай! — рече майка му. — То не прави никому зло.

— Да, но то е много голямо и никак не прилича на другите — отвърна патицата, която го беше клъвнала, — затова трябва да го поощипем.

— Какви милички деца имате — каза старата патица с парцалчето на крака. — Само онова там е малко грозничко. Добре ще бъде, ако бихте могли да го преработите!

— Туй е невъзможно, ваша милост! — каза майката. — Наистина то не хубаво, ала има добър характер и плува също тъй добре, както другите — дори смея да кажа, малко по-добре от тях. Аз мисля, че след време то ще израсте, както трябва. — И тя го почеса по гърба и му оглади перцата. — При това — добави тя — то е мъжко и може да мине и без хубост. Аз мисля, че то ще бъде много силно и ще си пробие път в живота.

— Другите дечица са много милички — каза старата патица, — чувствувайте се моля като у дома си и ако намерите някъде глава от змиорка, можете да ми я донесете.

И патенцата наистина се чувствуваша като у дома си. Ала върху бедното патенце, което се беше излюпило последно и беше толкова

грозно, се сипеха удари и подигравки от всички страни; биеха го и го хапеха не само патиците, а и кокошките. . . „Много е голямо“ — говореха всички, а един пуяк, който се беше родил с шпори и поради тая причина си въобразяваше, че е цар на всички птици, се наду като кораб с изпънати платна, връхлетя право към патенцето, закурлюка и от злина почервения като рак. Бедното патенце не знаеше какво да прави и къде да отиде; беше му много мъчно, че е тъй грозно и че целият птичи двор му се присмива.

Тъй измина първият ден, ала следният беше още по-лош за него. Всички гонеха бедното патенце. Дори сестрите му се сърдеха и постоянно го навикваха:

— Дано те котка изяде, проклетнико!

А майката казваше:

— Да може да се запилее нанякъде!

Патиците го хапеха, кокошките го биеха, момичето, което носеше храна на птиците, го риташе с крак.

Най-сетне патенцето не можа да издържи и прехвъркна през стобора. Малките птички пръхнаха уплашено из храстите.

„Те бягат само защото аз съм толкова грозно“ — помисли си патенцето и затвори очи, ала все пак побягна напред и стигна до едно голямо блато, гдето живееха диви патици. Там то прекара цялата нощ. Беше уморено и сърцето му щеше да се пръсне от мъка.

На сутринта дивите патици се извиха във въздуха и съгледаха новия си другар.

— Що за птица е това? — попитаха се.

А патенцето се обръщаше на всички страни и поздравяваше, доколкото умееше.

— Ти си много грозно! — казаха дивите патици. — Ала туй не ни влиза в работа, стига само да не ти хрумне да се ожениш за някоя от нашето семейство.

Горкото! То съвсем не мислеше за женитба. То искаше само едно: да му позволят да лежи в тръстиката и да пие блатна вода.

Тъй прекара патенцето цели два дена. Тогава дойдоха два диви гъсока. Те се бяха излюпили наскоро и затова бяха твърде смели.

— Слушай, приятелю! — казаха те. — Ти си толкова грозен, че не можеш да ни пречиш. Искаш ли да хвъркнеш с нас и да станеш прелетна птица? Тук наблизко има друго блато, гдето живеят няколко мили прекрасни гъски. Те всички са госпожици и умеят да казват „кряк“! Там ти можеш да си намериш щастието, макар и да си толкова грозен.

„Бум! Бум!“ — разнесе се в същата минута гърмеж и двата диви гъсока паднаха мъртви в тръстиката; водата се обагри от кръвта

им. „Бум! Бум!“ — чу се отново и цяло ято диви гъски изхвъркнаха из тръстиката.

Гърмежите зачестиха. Имаше голям лов. Ловците бяха обградили блатото. Синкав дим пълзеше като облак между тъмните дървета и се губеше далеч зад водата. При блатото дотичаха ловджийски кучета: прас! прас! — тръстиката и храстите се навеждаха на всички страни и бедното патенце едва дишаше от страх. То изви глава, за да я скрие под крилцето си, ала в същия миг пред него изскочи едно грамадно страшно куче; езикът му беше цял изпле-

зен, очите му светеха грозно; то протегна муцуна право към патенцето, озъби острите си зъби и — прас! прас! — побягна назад, без да докосне патенцето.

— Слава богу! — каза патенцето и въздъхна свободно. — Аз съм толкова грозно, че дори и кучето не иска да ме изяде.

То се сгуши и остана така през цялото време, докато сачмите свистяха из тръстиката и из въздуха ехтеше гърмеж след гърмеж.

Едва привечер всичко утихна. Ала бедното патенце все още не смееше да стане: то почака още няколко часа, сетне се огледа

предпазливо наоколо и побягна с всичка сила. Патенцето бягаше през полета и ливади, а наоколо беснееше такава буря, че то с мъка можеше да върви напред.

Когато нощта настъпи, патенцето стигна до една сиромашка селска колиба. Тя беше толкова стара, че сама не знаеше на коя страна да падне, затова продължаваше да стои на мястото си. Бурята беснееше с такава сила, че бедното патенце трябваше да седне, за да се задържи на земята. Времето ставаше все по-лошо и по-лошо. Най-сетне патенцето забеляза, че вратата на колибата се откачи от едната си халка и увисна настрана — така че през дупката можеше да се влезе в стаята. И то влезе в стаята.

В колибата живееше една жена с котарака си и с една кокошчица. Котарака тя наричаше „синче“; той умееше да мърка, да извива гръб и дори да изпуска искри, когато го помилваш на тъмно по космите. Кокошчицата имаше съвсем мънички, къси крачка и затова я наричаха кокошчица-късокрачица. Тя носеше хубави яйчица и домакинята я обичаше като свое дете.

На сутринта чуждото патенце веднага привлече вниманието на другите: котаракът замърка, а кокошчицата закудкудака.

— Какво има? — попита домакинята и се огледа наоколо; ала тя недвиждаше и затова помисли, че патенцето е някаква загубена тлъста патица. — Гледай ти какво щастие! — каза тя. — Сега ще си имам пачи яйца. Само да не е паток! Чакай да видим!

И патенцето прекара три седмици на изпитание; ала яйца не снесе.

Котаракът беше господар в къщата, а кокошката — господарка. Те винаги казваха: „Ние и целият свят“, защото си въобразяваха, че са половината свят и при туй — по-добрата половина. Патенцето мислеше, че може да бъде на друго мнение, ала кокошката не можеше да търпи това.

— Можеш ли да снасяш яйца? — питаше тя.

— Не.

— Тогава имай добрината да мълчиш!

А котаракът питаше:

— Можеш ли да си извиваш гръбнака като обръч, да мъркаш и да изпускаш искри?

— Не.

— Тогава не си тикай гагата, когато говорят умници като нас!

И патенцето седеше в ъгъла и беше в лошо настроение. Ала изведнъж в стаята нахлу струя чист въздух и слънчицето надникна вътре; на патенцето му се дощя да поплува; то не можа да се съдържи и каза това на кокошката.

— Това пък какво е? — питаше тя. — Нямаш си работа, затуй ти идват такива глупави мисли в главата. Снасяй яйца или мъркай — тогава ще поумнееш.

— Ах, колко приятно е да плуваш по водата! — каза патенцето. — Каква наслада е да се гмурнеш на дъното и да чувствуваш как водата се разлива над главата ти!

— Да, чудесна наслада! — каза кокошката. — Ти, както се вижда, си полудял. Я попитай котарака — най-умното същество, което съм срещала досега, — попитай го обича ли той да плува и

да се гмурка във водата? За себе си не искам да говоря. Попитай дори бабата. Тя ще ти каже приятно ли е да плува и да чувствува как водата се разлива над главата ѝ.

— Вие не ме разбирате — рече патенцето.

— Ние ли не те разбираме? И таз хубава! Тогава, според теб, кой може да те разбере? Да не мислиш, че си по-умен от котарака или от нашата господарка? За себе си не искам да говоря!... Я не си въобразявай много, дете, и благодари за доброто, което ти направиха тук! Нима ти не попадна в топла стая и не се намираш между

особи, от които можеш да научиш нещо? Но ти си бърборко, неприятно е да има човек работа с теб. Повярвай ми, аз ти желая само доброто. Аз ти говоря неприятни неща, ала по туй се познават истинските приятели. По-добре помъчи се да снасяш яйца или пък се научи да мъркаш и да изпущаш искри!

— Аз мисля, че най-добре ще бъде да си отида — каза патенцето.

— На добър ти час! — рече кокошката.

И патенцето си отиде. То плуваше под водата, гмуркаше се, ала всички животни го гледаха с презрение заради грозотата му.

Настъпи есен, листата в гората пожълтяха и изсъхнаха; вятърът ги подхващаше и ги въртеше из въздуха, стана студено, снежни облаци надвиснаха тежко над земята, а върху стобора стоеше гарван и от студ грачеше:

— Гра! Гра!

Само при мисълта за всичко туй те побиваха студени тръпки. Бедното патенце се чувствуваше много зле.

Една вечер, тъкмо когато слънцето беше залязло, из гората изхвъркна цяло ято прекрасни бели птици; толкова хубави птици патенцето никога не бе виждало. Те се отличаваха с ослепителна белота и имаха дълги, стройни шици: това бяха лебеди. Птиците издадоха някакъв чуден звук и като ~~разпериха~~ великолепните си бели криле, отлетяха от студената страна към топлите земи отвъд морето. Те се издигнаха високо-високо и бедното грозно патенце изпитваше едно особено чувство, както ги гледаше. То се завъртя във водата като колело, изпъна високо шицата си след тях и изведнъж нададе такъв висок и страстен вик, че само се изплаши. Ах, то не можеше да забрави тия прекрасни, щастливи птици и когато те се скриха от очите му, то се гмурна чак до дъното, изскочи отново над водата и дълго време не можа да дойде на себе си от вълнение. То не знаеше как се казват тия птици, не знаеше и накъде отлитат те, ала изпитваше към тях такава обич, каквато не бе изпитвало към никого на света. То никак не им завиждаше; пък и можеше ли дори през ум да му мине да пожелае на себе си такава хубост! Бедното грозно патенце щеше да бъде много радостно, ако поне патиците го търпяха помежду си.

А зимата беше люта, страшно люта! Патенцето трябваше постоянно да плува, за да не замръзне водата; ала всяка нощ мястото, по което то плуваше, ставаше все по-малко. Студът беше толкова голям, че дори самата ледена кора пращеше; патенцето трябваше да работи непрекъснато с крачката си, за да не се затвори съвсем дупката. Най-сетне то изгуби и последните си сили, протегна се и ледът го сграбчи.

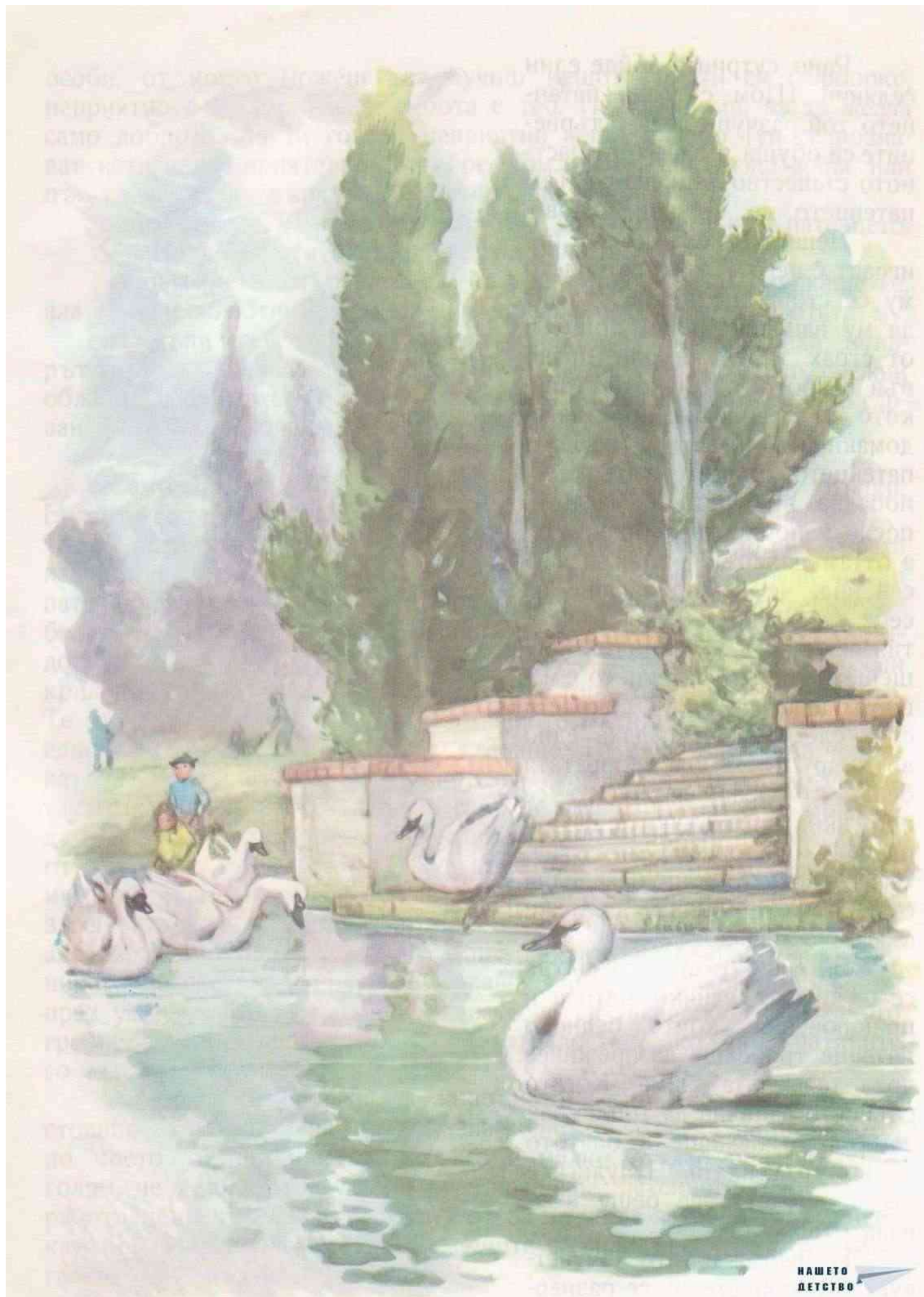
Рано сутринта дойде един селянин. Щом съгледа патенцето, той разчупи леда с дървените си обуца и занесе нещастното същество на жена си. Там патенцето се съживи отново.

Децата искаха да си поиграят с него. Ала на патенцето му се стори, че те се тъкмят да му направят нещо лошо и от страх то се хвърли право във ведрото с млякото. Млякото се разплиска по стаята; домакинята плесна с ръце, а патенцето, съвсем забъркано, попадна в бурето с маслото, после в нощвите с брашното, а оттам изхвъркна в такъв ужасен вид, че не приличаше на себе си! Господи, каква бъркотия настана! Домакинята крещеше и гонеше патенцето с машата, децата тичаха с викове и смях след него и падаха едно връз друго. За щастие вратата беше отворена, патенцето се промъкна през съчките, натрупани в коридорчето, и се изтегна върху току-що навалелия сняг. Там то остана да лежи съвсем отмаляло.

Би било твърде тъжно да се разправят всички патила и приключения, които бедното патенце трябваше да преживее през тая люта зима. Когато слънцето започна да топли пак земята, то лежеше в блатото между тръстиката. Чучулигите пееха, пролетта се беше върнала отново.

Изведнъж патето почувства как крилете му се разпер-

ват, как зашумяват по-силно отпреди и го понасят бързо напред. Преди да се опомни, то се намери в една голяма градина, гдето ябълковите дървета бяха вече покрити с цвят, а бързовината ухаеше и свеждаше зелените си клони над лъкатушещите канали. Тук беше много хубаво, миришеше на пролет. И ето, из гъсталака на дърветата се показаха три великолепни бели лебеда. Те шумяха с криле и плуваха гиздаво по водата. Патенцето познаваше тия чудни птици. Обхвана го някакво странно, тъжно чувство.

„Аз ще отлетя при тях, при тия прекрасни птици. Те ще ме убият за туй, че съм толкова грозно, а пък се осмелявам да се приближа до тях. Но нека тъй да бъде! По-добре да бъда убит от тях, отколкото да понасям щипането на патиците, боя на кокошките и да търпя всякакви лишения през зимата.“

И патенцето полетя, спусна се във водата и заплува срещу великолепните лебеди. Те го забелязаха, размахаха криле и тръгнаха право към него.

— Убийте ме! — прошепна патенцето и като наведе глава към водата, зачака смъртта.

Ала какво видя то в прозрачната вода? Своето собствено отражение, но не някаква тъмносива птица, безобразна и неподвижна, а бял строен лебед.

Не е нещастие да се родиш сред патици, стига само да се излюпиш от лебедово яйце.

Сега младият лебед мислеше с радост за патилата, които беше преживял. Благодарение на тях той можеше да оцени още по-добре своето сегашно щастие и всичкото великолепие, което го окръжаваше. А големите лебеди плуваха около него и го милваха с клюновете си.

В тоя миг в градината влязоха няколко деца: те започнаха да хвърлят във водата хляб и зърна, а най-малкото от тях извика:

— Вижте, нов лебед!

— Да, дошъл е нов лебед! — ликуваха другите и като пляскаха с ръце, започнаха да скачат от радост; сетне те изтичаха при баща си и майка си, върнаха се отново с хляб и сладки, които хвърлиха във водата, и закрещяха в един глас:

— Новият е най-хубав от всички! Толкова млад и толкова хубав!

И старите лебеди наведоха глави пред него.

Тогавя той се засрами и скри глава под крилото си. Той сам не знаеше какво да прави; беше много щастлив, ала не можеше да

се гордее, защото доброто сърце не познава гордостта. Той си мислеше как го гонеха и му се присмиваха, а сега всички го наричат най-прекрасната от всички прекрасни птици. Дори бъзовият храст свеждаше клоните си право към него, а слънцето светеше тъй топло и приятно! Тогава той размаха криле, изпъна стройната си шия и извика, замаян от радост:

— Да, толкова щастие не съм сънувал, когато бях още грозно патенце!

